

MORGAN SNUJE VELIKO PREMOMO- GARSKI TRUST

Združil bo naprvo neorganizirane rudnike. — To združenje se vrši po načinu, kot je stari Morgan združil rudnike na antracitem polju.

Chicago, Ill. — Snuje se nov premogovniški trust z eno milijardo kapitala. V tem trustu se najprevo združijo neorganizirani premogovniki v južnem delu Zapadne Virginije. Snovanje trusta se je skrbno prikrivalo pred javnostjo, dokler ni list "Black Diamond", glasilo premogovniških podjetnikov, objavil načrta za združenje neorganiziranih premogovnikov pod kontrolo ene velike in mogočne družbe.

Združenje se bo izvršilo po načrtu, po katerem je stari Morgan združil premogovnike na polju trdega premoga. Kapitalizacija bo takole izvršena: Izdanih bo za tri sto milijonov dolarjev delnic. Številke niso prav natančne, ampak so le približne.

"Black Diamond" citira nekega premogovniškega barona, da se je izrazil: "Ako bo mogoče pri združenju vključiti vse premogovnike v južnem delu Zapadne Virginije, tedaj se bo združenje vrnilo dalje. Za združenje je treba premogovnike, v katerih je najboljši premog. In ta se dobi v južnem delu Zapadne Virginije, kjer so tudi najugodnejše prilike za rudarenje. Ljudje, ki podpirajo združenje, ne pretešajo samo produkcije, ampak tudi delavski položaj. Južni deli Zapadne Virginije je bil namreč v vsaki premogovniški krizi, in to je obrnilo naše pozornost finančnikov. Oni vlagajo denar na rudarje in podjetnike v Zapadni Virginiji, in za to mislijo, da je denar dobro naložen."

Z drugimi besedami to pomeni, da so bankirji prepričani, ker ni rudarske organizacije v južnem delu Zapadne Virginije, ne bo tam tudi stavke. Zato so pripravili dati denar, da se ustanovi premogovniški trust.

Nato ravnoisti premogovniški trust na polju mehkega premoga je zapaden v North American Coal kompaniji. Ta trust je skoraj dovršen. Ta trust gospodari nad premogovniki, ki sta jih prej lastovali Pittsburgh & West Virginia železniška družba in Cleveland & Western Coal kompanija, ki akupaj producirata petnajst milijonov ton premoga na leto. V to združenje se pritegnejo še družbe Powhatan Mining kompanija, Standard Coal & Coke kompanija, Island Coal & Coke, Island Creek Coal kompanija in družbe, ki lastujejo pomole v Duluthu, Milwaukeeju in Sault Ste. Marie.

PEPPER NI VEČ PRILJUBLJEN PRI MELLONU.

Washington, D. C. — Senator Pepper iz Pennsylvanije je zelo pobit, ker je "Bill" Mellon, bratranec zakladniškega tajnika in politični agent za Mellonove interese v tej državi, obdržal konferenco s političnim gospodarjem Varom iz Philadelphije, vrh tega je pa še izjavil, da bodo Mellonovi interesi čakali, kaj poročke pokrajina okoli Philadelphije, vrh tega je pa še izjavil, da bodo Mellonovi interesi čakali, kaj poročke pokrajina okoli Philadelphije glede ponovne kandidature senatorja Pepperja. Vare je jezen na Pepperja in ga hoče poraziti. On tako manevrira, da bo on proglašen za kandidata.

Ako Mellon ne podpira Pepperja, tedaj nima Pepper najmanjšega izgleda, da se povrne v senat. Kjer se bodeta Pepper in Vare pulla za nominacijo, tam bo nominiran governor Pinchot, je protimašinski in prohibicionistični kandidat.

Progled dnevnih dogodkov

AMERIKA.

Rudarska konferenca je še v zastoju.

V Indiani so rudarji zmagali. Senator Walsh iz Montane si prizadeva, da Mellonov trust ne uide preiskavi.

Mogotci se poslužujejo vsakovrstnih potoz za zmešanje farmarjev.

Ustreljen delavec priča svetosti lastninske pravice v kapitalistični družbi.

Protesti radi carinske politike segajo v Washington.

Morgan organizira nove truste.

Kakšen revež je vrhovni lastnik antracitnih rudnikov?

PO SVETU.

Fašisti na Ogrskem romajo v zapore. Monarhisti so razdvojeni.

Velike povodnji v Mehiki.

Poročilo o katastrofah v Evropi.

Kak revež je vrhovni lastnik antracitnih revov?

George F. Baker, newyorški bankir, ki kontrolira vse premogovniške družbe v antracitem okrožju, je pokazal dobiček.

Washington, D. C. — (Labor) — Prvič v zgodovini Wall Streeta je First National Bank, katero poseduje George F. Baker, objavila detajlirane številke o svojih dobičkih v prejšnjem letu. Cisti profit znaša \$16,779,000.

Dividendna baza banke je zdaj 25 odstotkov vsake tri mesece ali sto odstotkov letno. Banka je s svojimi podružnicami vred izplačala vsa skupaj \$139,000,000 v dividendah in ima še na roki \$89,000,000 nerazdeljenega dobička.

Zanimivo je tudi to, da Bakerjeva banka faktično kontrolira vso industrijo antracitnega premoga in je odgovorna za sedanjost stavko 158,000 rudarjev, katero je izzvala v svrhu, da razbije rudarsko unijo in postavi premogovnike nazaj na neunijsko podlago.

Ko so nekemu rudarskemu voditelju pokazali finančno poročilo Bakerjeve banke, je dejal: "Saj smo vedeli, kakšni reveži so naši bosje. Zato se pa jokujo, da bankrotirajo, ako nam povisajo mezo!"

Organizirani rudarji v Indiani so zmagali

Mirna kampanja je pritegnila neunijske premogovnike v unijske vrste.

Evansville, Ind. — Organizirani rudarji v Indiani, ki so pred dobrim tednom začeli mirno kampanjo organiziranja v južno-zapadnem delu države, so v petih dneh dosegli svoj cilj. Kampanja je bila zmagovita na vsej črti. Ko so lastniki več premogovnikov pred nekaj dnevi naznanili, da odpro jame na neunijski bazi, so organizirani rudarji šli takoj na delo in hitro organizirali vse delavce v dotičnih krajih. Na določen dan so bile jame reš odprte, toda prazne. Bosje niso imeli delavcev. Posledica je bila, da so vsi magnati v okrajima Gibson in Warrick privolili v unijske pogoje.

Mellon pričakuje jugoslovanske dolžnike.

Washington, D. C. — Dne 7. t. m. je zakladniški department naznanil, da se je istega dne ukrcala jugoslovanska dolgovna komisija na parnik "Majestic" v Cherbourg na Francoskem na potu v Washington, kjer bo fundirala ameriško posojilo v vsoti \$51,000,000. Komisijo vodi dr. Milan Stojadinović, jugoslovanski finančni ministar.

SVETOST LAST- NINE V KAPITA- LISTIČNI DRUŽBI

Delavec obstreljen. — Pobiral je odpadke in trake. — In privatni detektiv je nanj ustrelil kot na divjo zver.

Detroit, Mich. — Detektiv michiganske centralne železnice je težko obstrelil delavca Jacob Galeka, očeta petih otrok, ko je na železniški progi pobiral trake in lesne odpadke, da jih doma porabi za kurivo. Galek je bil zadet v trebuh in težko ranjenega so ga prepeljali v bolnišnico. Galek ni kradel železniških pragoval ali drugega materiala, ki služi za konstrukcije, ampak pobiral je star les, lesne odpadke in trake, ko je pritičnila huda zima.

Galek je delal za Ford Motor kompanijo, ki zahteva od družinskih očetov, da morajo ishati z mezo, ki jo prejema. Ako bi kompanija izvedela, da kateri njenih delavcev ne more plačati računov za kurivo, bi ga odpustila. Mraz je bil. Družina velika, denarja za kurivo ni bilo. In Galek je šel nabirat lesne odpadke. Carl Arnold, železniški detektiv je zaključil na Galeka, kot je pri teh ljudeh v navadi. Galek je stekel. "Bil je blizu nekaj voz," je rekel detektiv, da opraviči svoje streljanje. Detektiv je ustrelil in Galek je seveda še bolj tekel. Tako je detektiv pripovedoval pomožnemu državnemu pravdniku. Detektiv je streljal še dvakrat, in na to je streljal šele na Galeka. Peti strel je zadel.

Galek ne razume dobro angleščine. Kljub temu je pa povedal pomožnemu državnemu pravdniku, kako se je stvar odigrala, ko je državni pravdnik prišel v bolnišnico. Državni pravdnik meni, da mogoče vložiti obtožnico proti-detektivu.

Nalvno priporočilo za odpomoč farmarjem

Vsakovrstne poteze za zmešanje farmarjev. — S temi se šli odvrtiti farmarje od spoznanja pravih varovkov za slab položaj.

Des Moines, Ia. — Izumili so novo potezo, da odvrnejo pozornost farmarjev od pravih varovkov za položaj. "Jejte več jedil iz koruzne moke. Koruzna moka ni samo za krmjenje prašičev itd." S takimi "slagerji" mislijo navihani političarji starih strank vpreči farmarje zopet v svojo voz. Tisti, ki prihajajo s takimi priporočili, naj kar pogledajo na mizo revnega ljudstva, pa se bodo prepričali, da revno ljudstvo povzije še preveč jedil iz koruzne moke. Če bo vprašal delavke gospodinje, se bo pa kmalu prepričal, da je ta moka v primeri a ceno za koruzno zrno previsoka. Koruzna moka slabše kakovosti se prodaja po pet centov funt, boljše pa celo po deset. Jedil iz koruzne moke so dandanes delikatesa, dokler se koruzna moka prodaja po takih cenah, ko stane bušelj koruze od 68 do 75 centov. Ti političarji naj bi privatnim bižniškim interesom priporočili, da naj ne jemljejo prevelikega profita od koruzne moke, da se konzum koruzne moke povisja. In če bi tudi padla cena koruzne moke tako, da bi se njen konzum povisjal, vseeno bi to povečanje konzuma koruzne moke ne bilo tako veliko, da bi kaj pomagalo farmarjem v koruznem pasu. Konzum koruzne moke se ne more v Ameriki tako povečati, da bi se porabil ves koruzni pridelek. Ako se hoče porabiti ves koruzni pridelek, pa mora koruzni pridelek najti pot na tujezemske trge. To pot pa zastavljajo privatni bižniški interesi, kot vsako drugo pot, ki vodi do ljudske biagostanje.

Velika povodenj v Mehiki; 600 mrtvih

Sena še raste in v Parizu mrlično zidajo barikade. Velika nekdandje fronte so pod vodo. Velika poplava v Angliji. Sena upada.

Mexico City, 8. jan. — Velikanska poplava je prišla v Durango in Nayaritu v zadnjih 24 urah. Po prvih poročilih so cela mesta pod vodo in 500 oseb je ušlo. Governorja obeh držav sta apelirala na predsednika Callesu za pomoč.

Pariz, 8. jan. — Sena je sinoči dosegla na austeritakem mostu točko 20 čevljev, samo sedem točk nižje, kjer je stala ob katastrofalni povodnji leta 1910. Parizani mrlično grade barikade in nasipe ob reki iz lesa, opeke in žakijev s peskom. Vsa nižja predmestja in nekateri deli Pariza so že v vodi.

Položaj severno od Pariza je zelo kritičen. Malone vsi kraji ob nekdanji bojni fronti so pod vodo valed narastili rek Olise, Aisne in Vesle. Po ulicah Soissona dere voda pet čevljev visoko. Vsa vojaška pokopališča so poplavljeni. Med hišami v Chateau Thierry se ljudje premikajo v čolnih. Na tisoče štirjakihi kilometrov polja so jezera. V Complegnu stoji voda nad mestom in mesto je popolnoma izolirano. O človeških žrtvah še ni poročil, toda na stotine glav mrtve živine plava po vodi. Železniška zveza med Parizom in Bruseljem ter Berlinom bo pretrgana vsak čas, ako voda ne prestane rasti.

Bruselj, Belgija, 8. jan. — Museu v Belgiji in Rena v Nemčiji ter Holandiji sta začeli upadati. Poplavljeni vasi in mesta se polagoma dvigajo iz vode.

London, 8. jan. — Reka Thames alarmantno narašča. V Londonu in večjem delu južne Anglije dežuje neprestano že petnajst dni. Thameska dolina se je izpremenila v velikansko jezero in kraljevski grad Windsor gleda kakor otok iz vode. Prebivalci mesta Maidenhead so izpraznili pritličja in se preselili s vsem imetjem in kokušmi vred v gornja nadstropja. Po reki plavajo mnoge lesene kočje in lepe hišice med mrtvo živino in drugo navlako. Plovba parnikov je zelo ovirana. Take povodnji v Angliji ne beležijo že 300 let.

Zeneva, 8. jan. — Nad vasjo Schimberg se je utrgal plaz zemlje 60 akrov širok in zasul del vasi. Vlačani so pravočasno pobegnili in ušli smrti.

Rim, 8. jan. — Vezuv še bljuje lavo iz dveh novih žrel. Ozračje vse okolice je napolnjeno s dimom in po tleh se siplje droban pepel. Včeraj zjutraj je močan podzemski sunk strelal vso Kalabrijo.

Berlin, 8. jan. — Mednarodna poplava, potresi in druge elementarne katastrofe, ki tepejo Evropo od božičnega dne, so izzvale fantastične napovedi in bedasta prerokovanja o prihajajočem koncu sveta, ki zdaj begajo nevedno ljudstvo. Časopisi večidel poročajo o samih katastrofah in samomirih v Berlinu.

JERUŠ JE UBIL ŠTIRI OSEBE.

Binghampton, N. Y. — Praznovanje Novega leta v taborišču šumarjev in lesnih delavcev blizu Hancocka, je končalo zelo slabob. Štirje udeleženci so umrli zaradi uživanja jeruša, peti je pa oslepel. Šesti stanovnik v taborišču je prišel iskat semkaj pomoči. Rešili so se takoj odpravili na pot. Rešili so našli tri mrtve ležati na tleh, četrti se je zgrudil mrtve na tla, ko se ga privedli domov, petega so našli alepega, ko je taval okoli taborišča. Jerušu je bil primešan lesni alkohol.

KRVAVA STATISTIKA.

Chicago. — V sedmih dnevih tega leta imajo avtomobili na čikaških ulicah že 24 človeških žrtve.

ŠKANDAL RAZDVOJIL MONARHI- STE; FAŠISTI ROMAJO V ZAPORE

Francija je z ultimatom prisilila madžarsko vlado, da je začela zapirati konspiratorje. Ogrski premijer, ki bi se rad opral pred svetom, zahteva, da Horthy poda ostavko. Novi visoki gospodje aretirani. Nadvojvoda Albreht je že blizu mreže. Poslanik v Washingtonu bi rad opral Horthyjevo bando.

Washington, D. C., 8. jan. — Prvi odmevi ogrske kolosalne zarote za ponareditev 30 milijard francoskih frankov v svrhu financiranja monarhističnega puča v Budapešti so prišli v Washington včeraj, ko je ogrski poslanik, grof Laszlo Szechenyi, posetil državni department in skušal oprati Horthyjev režim, češ da ni odgovoren za zaroto. Poslanik je zagotavljal ameriško vlado, da bo ogrska vlada kaenovala vse krivce.

Pariz, 8. jan. — Ogorčenje v Franciji valed škandala na Ogrskem je vedno večje. Pariški listi danes poročajo, da francoska vlada smatra, da je ogrska vlada kolikor toliko odgovorna za ponareditev ogromne vsote frankov. Dejstvo, da je več ministrov zapletenih, meče sumnje na ves madžarski režim. Nove dokaze je včeraj prinesel francoski poslanik Clinchaut v Budapešti, ki se je vrnil v Pariz. On poroča, da je bila zarota za ponarejanje tujega denarja na debelo zasnovana že leta 1924. V ta namen so konspiratorji najeli 25 izurjenih ruskih delavcev, ki so tiskali denar v carski novčarni. Ponarejene francoske bankovce po 1000 frankov so tiskali v ogrskem državnem kartografskem zavodu. Nemogoče je torej, da ne bi ogrska vlada vedela za to pobežo. Namen zarote je bil, financirati fašistovski puč in obenem demolitirati valuto Francije in male entente.

Pariz, 8. jan. — "Matin" poroča, da so madžarski monarhistični konspiratorji začeli tiskati franke in drugi tuji denar v zadnjem oktobru; obenem je bil organiziran puč za uprestoljenje nadvojvode Albrehta. Albreht je dobro vedel vse, kaj se godi. Vedel je tudi bivši nemški kaiser Viljem, a katerim so ogrski fašisti v stalni zvezi. Albreht je celo nedavno posetil Rim in imel tajni sestanek z Mussolinijem.

Budapešta, 8. jan. — Nadaljnja preiskava je odkrila evidenco, da so fašisti nameravali uprizoriti puč v prid nadvojvodi Albrehtu v najkrajšem času. Voditelji puča so računali na 100,000 mož, in sicer na 37,000 mož redne armade, 25,000 mož Horthyjeve policije in žandarmerije ter na 40,000 članov fašistične organizacije.

Dunaj, 8. jan. — Čudna drama se danes odigrava v Budapešti. Grof Bethlen, ogrski ministarski predsednik, je planil v neizprosen boj z Albrehtovo stranko monarhistov, katero protežira regent Horthy. V tem boju je Bethlen malone sam, kajti večina njegovih ministrov je zapletena v nezalisan škandal, zato se mora naaljanjati na opozicijo, protimonarhistične elemente.

Da je tudi Horthy zapleten, ni več dvoma. Včeraj so poročali, da je Bethlen zahteval, naj Horthy poda ostavko kot regent. Najzanimivejši dogodki šele pridejo.

Budapešta, 8. jan. — Ponarejalški škandal se polagoma pomiče pred vrata nadvojvode Albrehta. Včeraj je bil aretirani Ladislav Szecsey, podpredsednik ogrske fašistovske organizacije "Tenz" in osebni prijatelj Albrehta. Nadvojvoda Albreht je predsednik te organizacije. Albreht je sinoči prvič izpregovoril v javnosti in odločno tajil, da je v kakšni zvezi s knezom Windisch-Graetzom. Pravi, da ga ni videl že več let.

Danes je bila odrejena aretacija novih visokih oseb, med katerimi so Richard Barta, osebni tajnik regenta Horthyja, George Pronay, tajnik v uradu ministrskega predsednika Bethlena in

Zastanek na rudarski konferenci še traja

Na četrtkovni seji je bila sprejeta le resolucija, ki obžaluje poročila, da je konflikt še poravnani.

New York, N. Y. — Dvanaest članov skupnega levističnega odbora rudarjev in operatorjev z antracitnega polja je v četrtek zopet konferiral brez vsakega uspeha. Zastanek je še neslomljen. Edin aklep, ki so ga naredili, je bila resolucija, ki obžaluje, da so neki listi pregodaj poročali o poravnanju konflikta. V petek se je konferenca nadaljevala.

Mackay žaluje za bčerjo, kakor da je mrtva

Katoliški multimilijonar se je pokazal pravega fanatika brez srca in pameti.

New York, N. Y. — "The New York World" poroča, da je multimilijonar Mackay odredil, da se njegova družina in slušničad obide v žalno, črno obleko in nikdar več ne izpregovori imena njegove hčere Ellen. Mackay smatra, da je njegova hči mrtva, ker je kot katoličanka poročila žida Berlina.

Medtem pa Berlin in njegova nevesta poročata, da sta neizrečeno srečna in da še ta teden odpotujeta v Evropo. Berlin je tudi sporečil reporterjem, da naknadne cerkvene poroke ne bo; za nju zadostuje civilna ceremonija v mestni hiši.

PERSHINGOVA RESIGNACIJA JA PRIDE.

Washington, D. C. — Glasnik Bele hiše zdaj prizna, da se je Pershing naveličal svojega dela v komisiji za plebiscit o mejnem sporu Tacna-Arica. Njegova ostavka se pričakuje. Njegovo zdravje je slabo. Naslednik se bo imenoval. Medtem je pa tudi vreme v Arici slabo in vsak bo od nje ostal proč do srede meseca aprila.

Cilenci pravijo, da so porazili Coolidgeve načrte.

baron Podmanichzky. Včeraj je bil aretirani Josef Geru, šef državnega kartografskega zavoda, ki je priznal, da so bile plošče za ponarejanje francoskih banknot narejene in denar se je tiskal v omenjenem zavodu.

Predsednik državne žandarmerije, dr. Nadosy, je v preiskavi priznal, da je vedel za konspiracijo in zarotnike je ščitil iz patritotičnih motivov, ni pa sam bil udeležen pri zaroti. Nasprotno pa je knez Windisch-Graetz izpovedal, da je Nadosy pravzaprav vodil afero in on ter njegov hišnik Kovacs sta njega zvalila v zaroto. Knez se je jokal med policijskim zaslišanjem. Vlada je zaplenila posestva obeh, kneza Windisch-Graetza in Nadosyja.

Dunaj, 8. jan. — Listi poročajo, da je Francija prišla na sled ogrski konspiraciji že pred dobrim mesecem in takoj zahtevala od ogrske vlade aretacijo krivcev. Ko se je ogrska vlada obotavljala, je Francija poslala v Budapešto ultimato. Tedaj šele se je grof Bethlen zganiil in dovolil, da francoski policijski uradniki nadzorujejo preiskavo.

NAROČITE SI KNJIGO "Ameriški Sloveni"

PROSVETA
GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjena država (Ivan Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago in Cleveland \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.15 na tri mesece, in za inostranstvo \$6.00.
Naslov na vas, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$4.50, and foreign countries \$6.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"
Datum v objavi ni pr. (Nov. 26-28) poleg vašega imena na naslovu poslati, da vam je s tem davcom potrdilo naročila. Ponovito je pravilno, da se vam ne pošlji list.

MONARHISTIČNI PODPORNICI NA OGRSKEM NAVADNI KRIMINALCI.

Ogrska je bila poznana kot dežela korupcije, ko dvojna monarhija še ni bila razkosana in razdeljena. Skandali, v katere so bili zapleteni višji državni dostojanstveniki, so se ponavljali perijodično. Zato ni nič čudnega, da se je sedaj odkril škandal, ki nima para pod soncem in v katerega so zapleteni visoki državni uradniki, knezi, grofi in baroni, ki so delali za vzpostavitev monarhije na Ogrskem.

Ta monarhistična banda je skovala zaroto, da izda za trideset milijard ponarejenih frankov, da tako pride do denarja za vzpostavitev monarhije na Ogrskem. Denar so izdelovali v kraljevi geografski družbi in drugje. Med temi zarotniki je tudi knez Windisch-Graetz, katerega rodovina je v stari Avstriji lastovala veliko posestev tudi v slovenskih krajih. Polkovnika pl. Jankoviča so aretirali v Hagu. Imel je kovčeg z dvojnimi dnovi, v katerem je imel za tri milijone ponarejenih francoskih frankov. Kovčega niso nikjer preiskali na meji, ker je nosil pečat, da spada k tovoru diplomatskega zbora. V afero je zapleten dr. E. Nadosay, načelnik državne policije, ki je bežal v Milan, ko so mu tla postala prevročna pod nogami. Prizadeti so grofi, oficirji, vojni minister, in v Franciji sodijo, da je zapleten v ta škandal tudi regent admiral Horty. Aretirali so tudi katoliškega duhovna Bonise in armadnega kaplana Budahazija, da ju zaslišajo.

Ministrski predsednik Bethlen je obljubil najstrožjo preiskavo.

Ako bi bilo odvisno samo od ogrskih oblasti, če bodo ti kriminalci kaznovani, bi bilo zelo dvomljivo, da bi prejeli kazen, ki jo zaslužijo.

Ampak tu je francoska vlada, ki skrbno pazi, kako se stvar razvija. Zarotniki so spravili že eno milijardo ponarejenih francoskih frankov v promet. Zarotniki so s ponarejanjem francoskih frankov hoteli doseči dva namena. Prvič so hoteli oškodovati Francijo in se tako maščevati nad njo zaradi razkosanja Avstro-Ogrske, in pripraviti pot, da nadvojvoda Albrehta okličejo za ogrskega kralja. Iz Francije so odšli najboljši detektivi na vse štiri vetrove v Evropi, da izsledijo ponarejene francoske franke in polove kriminalce, ki se hočejo z urnim begom in skrivanjem po tajnih skrivajcih odtegniti aretaciji in kazni, kajti z denarjem so založeni dobro.

Preiskava je šele pričela, in preden bo končana bo na tisoče oseb zapletenih vanjo. Pred celim svetom bo razgrnjena slika, kakšnih zločinov so zmožni grofi, baroni, knezi in podporniki monarhističnega sistema, da si preakrbe udobno in lenuško življenje.

Ta zločinska banda je ravnala z revolucionarji, ki so ji prišli v pest, tako brutalno, da so ljudje strmeli, ko so čitali o teh grozodejstvih, in vpraševali samega sebe, ako so take bestialnosti sploh mogoče v dvajsetem stoletju in v deželi, ki se hoče prištevati k civiliziranim državam.

Ljudje, ki so izvajali zverinske grozovitosti nad svojimi političnimi nasprotniki, so zmožni tudi drugih zločinov. Zločinski nagon je v njih tako razvit, da ne morejo živeti, ako ne izvršujejo zločinov. Kaj so mali zločinci v primeri s temi hudodelci v pozlačenih frakih in s knežji, grofovskimi, baronskimi in viteškimi grbi, ki so sedeli pri vladnih jastih in pestili delavno ljudstvo, da je garalo in trpelo zanje? Ničle, ki se morajo priti k njim šele učiti, kako se kujejo zločinske zarote v velikem obsegu.

Če bo škandal preveč zadil, je mogoče, da se gotove sile potrudijo potlačiti afero, da ne bo tako strašno smrdeča in navadnemu ljudstvu odprla oči, kakšni hudodelci pripovedujejo navadnemu ljudstvu, da so postavljeni od Boga, da mu vladajo. Tudi to je mogoče. Primere iz zgodovine govore, da so na prestoli sedeli največji zločinci, dejanja teh zločincev so se pa prikrila, da je ljudstvo še nadalje verjelo, da so kronani vladarji postavljeni od Boga, katere mora ljudstvo ubogati in jim biti poslušno.

Ampak zločinska zarota je že zadobila v javnosti tako veliko razširjenje, da teh plemenitih hudodelcev in njih

podpornikov, ne bodo mogli več izpremeniti iz zločincev v krotka jagnjeta, ki niso nikomur skalila vode. Ogrsko ljudstvo je sicer potrpežljivo, kot so vsa ljudstva, njegova potrpežljivost pa ne bo segala tako daleč, da se bo pustilo vladati od hudodelcev, ki sodijo za jetniško zidovje in ne na krmilo vlade.

Ameriška zgodovina v januarju

I.

1. januarja 1752. — Rojstni dan Betsy Ross, legendarne stvariteljice prve ameriške zastave. Ona je baje dobila od Washingtona naročilo, da sestavi prvo ameriško zastavo s programi in zvezdami.

4. januarja 1877. — Tega dne je umrl Cornelius Vanderbilt, veliki ameriški zgraditelj železnice. Vanderbilt, znan pod pridevkom "Commodore" se je rodil 1. 1794 v Stapletonu na Staten Island pri New Yorku. Začel je svojo kariero kot čolnar, prevažajoč ljudi med otokom Staten Island in New Yorkom. Zaporedo je postal kapetan, upravitelj, lastnik parnika, potem organizator parobrodskih zvez med New Yorkom, newenglandskimi lukami, Havre, Nicaragus in drugimi pristanišči. L. 1868 je postal glavni lastnik Harlem železnice. Kmalu je postal glavni lastnik tudi Hudson River & New York Central železnice ter obe spojil v eno. Razširil je svojo kontrolo tudi čez Lake Shore, Canada Southern in Michigan Central železnice. Ob smrti se je njegova imovina cenila na sto milijonov dolarjev.

5. januarja 1609. — Ta datum označuje dogodek v ameriški zgodovini, ki je dal povod popularni ameriški legendi o indijanski princezini Pocahontas in kapetanu Johnu Smithu. Ta je bil eden izmed angleških "gentlemen", ki so se l. 1606 vkrcali za Ameriko v svrhu ekspanzijske Virginije. Smith je bil vojak-raziskovalec, ki je prepotoval mnogo sveta in doživel marsikatero pustolovščino. V aprilu l. 1607 so pustolovci zagledali obal novega sveta in pripluli v Chesapeake zaliv. Takoj se je krdelo pod poveljstvom Smitha podalo v raziskovanje v svrhu "eksploatacije"; upali so najti polno zlata. Bil, pa so ujeti od Indijancev in privedeni pred poglavarja Powhatan. Indijanci so hoteli pokončiti Smitha s svojimi bojnimi sekirami, ali poglavarjeva hči, Pocahontas, je akodila vmes in s svojim telesom zaščitila o groženega belokožca. Izposlovala si je njegovo rešitev. Smith je bil poročil in odpeljal s seboj na Angleško. Ta dogodek je bil večkrat obdelan v literaturi in slikarstvu.

11. januarja 1757. — Rojstni dan Aleksandra Hamiltona, ene izmed najodličnejših figur ameriške revolucije in prvega ameriškega finančnega ministra. Rojen je bil v Zapadni Indiji 11. januarja 1757. Mlad je prišel v New York, kjer je študiral v Kings College, današnji Columbia University. Še kot dijak je zaslovel kot pisatelj knjižic, razpravljajočih o velikih političnih vprašanjih, ki so dovedli do revolucije. Služil je pod Washingtonom in l. 1782 je bil izvoljen v kontinentalni kongres kot zastopnik New Yorka. Bil je zopet izvoljen v konvencijo, ki se je sestala v Philadelphiji v svrhu, da se izdela konstitucija Združenih držav, in je bil eden izmed podpisalcev ameriške ustave. Ko je bil l. 1789 ustanovljen Treasury Department, ga je Washington izbral za tajnika. Njegova slava počiva na uspehih v svojstvu finančnega ministra. Organiziral je department, uvedel zdrav davčni sistem in uredil ameriško novčanstvo; on je tudi oče ameriškega carinskega sistema.

17. januarja 1796. — Rojstni dan Benjamina Franklina, prvega velikega Amerikana. Rodil se je v Bostonu kot petnajsti sin izmed sedemnajstoročnega otroka. Po dveh letih bole je kot desetleten deček začel delati s svojim očetom kot mlar in svečar. Ta obrt pa mu ni bila všeč in šel je s svojim najstarejšim bratom v tiskarstvo. Kmalu pa je zapustil tudi brata in s par centi v žepu ubral pot v Philadelphijo. Tu je dobil kmalu delo kot črkostavec, izuril se v prvotrstnega rokodelca in v družbi z nekim sode-

lavcem kupil časopis, ki ga je prekratil v "Pennsylvania Gazette". To je bil začetek njegovega gospodarskega uspeha. Kmalu je bil prvi tiskar v Pennsylvaniji in si s skrajno štedljivostjo nakopičil bogastvo. Ob njegovi smrti so cenili njegovo imovino na \$250.000. L. 1732 je Franklin natiskal in izdal svoj slovti, "Poor Richard's Almanac", zbirko domaših prislovc, ki naj učijo, da je pridnost, štedljivost, poštenost in samozavest najboljša sredstva za uspeh. To delo je bilo prevedeno v mnogo jezikov. Organiziral je tudi knjižnico v Philadelphiji potom občnih prispevkov; to je bil začetek današnje javne knjižnice v Philadelphiji in sploh ameriškega sistema knjižnic. Izumil je vrsto odprte peči, ki je bila prav dobrodošla tedanjim kolonistom, in ki je pomenjala začetek sedanje pečarske industrije v Ameriki. L. 1750 je ustanovil akademijo, ki je danes zrasla v veliko vseučilišče University of Pennsylvania.

Prodal je svoj časopis in tiskarno svojemu sodruhu in začel je eksperimentirati z elektriciteto. V juniju l. 1752 napravil je veliko iznajdbo, radi katere je zaslovel po vsem svetu. Tekom nekega viharja v Philadelphiji je Franklin spustil v zrak svoj zmaj, opremljen s kovinasto ostrijo in mokrim konopcem. Iz ključa, privezanega k temu konopcu, je Franklin izvil iskro in shranil elektriciteto v posodo, ki jo je izdelal v to svrhu. Na tak način je Franklin dokazal, da se alla blika daje uloviti in da blisk in elektriciteta je ena in ista stvar. V obrambo proti nevarnostim elektricitete je izumil stroševod.

L. 1752 je bil izvoljen v pennsylvanijski parlament. Bil je potem imenovan za generalnega poštarja vseh kolonij. L. 1757 je bil odposlan na Angleško, da pregovori angleški parlament, naj dovolj Pennsylvaniji upravlja sebe po svojih lastnih zakonih in ne po naredbah Pennove družine. Deset let je potrosil na tej misli, ki je bila nazadnje brezuspešna. Tekom njegovega bivanja na Angleškem se je zgodilo, da je angleški parlament sprejel zloglasni Stamp Act, zakon, ki je nadgal kolke na vse trgovske dokumente v kolonijah. Franklin je interveniral z odločnim protestom, ali bilo je vse zaman. Ko je videl, da obstoji nevarnost vojne s kolonijami, poskušal je posredovati, da se zabrani krvoprelitje. Ali ko je l. 1758 začelo bojevanje, se je Franklin takoj vrnil v Ameriko. Bil je tedaj 70 let star. Izvoljen je bil v kontinentalni kongres in bil je eden izmed peticioner, ki so kongres izbral, da pripravijo izjavo neodvisnosti.

Kot poslanik je bil odposlan na Francosko, da pregovori francoskega kralja, da pride v pomoč kolonijam. L. 1776 mu je uspelo skleniti zavezniško zvezo s Francijo in tekotom dveh mesecev je francosko brodovje odplulo v Ameriko.

Po koncu revolucionarne vojne je Franklin bil dve nadaljni leti v Evropi v svrhu pobotanja z angleško, francosko in špansko vlado. Pomagal je tudi skleniti pogodbe med novo ameriško republiko in Švedsko, Dansko, Portugalsko, Marokom in Prusijo. Na njegovo prošnjo ga je kongres odredil dolžnosti poslanika v Parizu in Franklin se je povrnil v Ameriko. Komaj je bil nazaj, so ga izvolili za predsednika pennsylvanijskega državnega sveta. Bil je trikrat izvoljen v to mesto in, kakor Washington, je v svojo plačo namenil za javne svrhe. L. 1787 je bil izvoljen za člana konvencije, ki je imela spisati ustavo Združenih držav in urediti obliko ameriške vlade. V noči 17. aprila 1790 je veliki Franklin umrl v starosti 84 let. — F. L. I. S.

Ali želite znati pravilno pisati in čitati angleško? Naročite si "Slovensko-angleško slovnico", katere je izdala in ima na prodaj Knjižarna matice S. N. P. J.

ZARKOMET

Deber začetek.

Novo leto je komaj sedem dni staro in že nam je serviralo obilico revolt, škandalov, družabnih afer, diktatur in drugih iznenađenj. Evropa bo zopet nosila "fano". Ni zlomek, da ne bi bil po tako lepem jutru še lepši dan!

...

Zarkometova obletnica.

Skoraj bi bil pozabil, da je Zarkomet te dni leto dni star. Toliko je posla, da ne morem na vse misliti. Spomnila me je zvesta čitateljica in stalna prispevalka iz farmarske Iowe, ki piše: Dragi K. T. B.! Če se ne motim, je ta teden leto dni, odkar se je pojavilo ime "Zarkomet" na čelu tvoje kolone. V tem kratkem času je Zarkomet osvetlil toliko gnilobe in hinavščine po naši ameriški Sloveniji in po vsem svetu, izbičal toliko grehov in zločinov ter izmehal toliko tepcev, da se lahko ponaša s lepim rekordom. Zarkomet ima tako privlačno silo, da se zanj zanimajo tudi oni, ki drugače ne čitajo brezverskih listov. Ako bo Zarkomet še eno leto tako dobro svetil, tedaj naj se kar skrijejo vsi maziljenčci s svojimi črnimi čredami. Če bi sijali vseh svetnikov in svetnic svetilo do sodnjega dne, ne premorejo toliko svetlobe, kolikor je je zmogel Zarkomet v enem samem letu. Torej le sveti, Zarkomet! Meči žarke po vseh kotih. Zarkomet nam znači prinašanje resnice, medtem ko je v klerikalnih listih vsaka druga beseda humbug in laž. Zivel, Zarkomet! — Tvoja zvesta čitateljica iz Iowe.

...

Ušna je mačka iz žaklja!

Breža mačka (uganili ste: Trunkov izraz) je končno prilezla iz vreče. Zdej vemo, zakaj so kutarji proti porodni kontroli. Povedali so v eni zadnjih številkih svoje krpe. Rekli so: "Ako bo delavstvo segalo po takih samomorilnih sredstvih (porodna kontrola), se bo samo umorilo." Če se delavstvo umori, kaj potem? Kdo bo potem hranil kutarje? Kdo bo garal zanje? Delavstvo mora živeti! Saj tudi bo živel. Glavno pa je, da imajo delavke matere polno hišo otrok, da bo več kruha za kutarske parazite. See the point?

...

Krompir, krompir, krompir...

Kenjeni K. T. B.! V Prosveti sem čital, da se je krompir podražil, iz razloga, ker ga je bilo na vsakega prebivalca en bučelj

...

RADIO

Poseben program umetnikov za dne 28. januarja bo razpršila postaja WJAZ s Strausovega poslopja v Chicagu. Ta postaja običajno daje program samo ob četrtkih, in sicer: 1. Nocturno od skladatelja Scriabina, igra Alice Rosenthal.

2. V francosčini "Printemps qui Commence" (Začetek pomladi) od skladatelja Saint Saens, ter "Lullaby" od Scotta. Obe točki poje Aravesta Parriah v altu.

3. Španski ples od Sarasata, igra na violini Flake.

Daljne točke so: Na piano: Rondo Capriccioso; alt: Twilight Dreams, Valley of Laughter, Kerry Dance, As we Part in D'Une Prison; violin Minuet, Midnight Bells, Jota Argonesa, By the Fireside ter Indian Snake Dance.

Iz sovjetske Rusije

Markistični kritičizem, cenzura, seksualna pedagogika.

Sovjetski komisar za prosvetne zadeve Lunačarski se je pred kratkim mudil v Nemčiji in je debatiral z novinarji o stanju šolstva in prosvete v svobodni Rusiji. Dejal je:

V Rusiji dela šola na to, da se mladina razvija v smeri kolikor mogoče čistega kritičizma. Osnovo tega kritičizma tvori marksizem. Marksizem ni isto kar dogmatizem. Cerkev je sežigala svoje nasprotnike na gredici Rusija postopa drugače. A

premalo pridelane. Jaz se pa čudim in študiram — kar sem ves zakopan v krompirju. Tri tedne sem jedel krompir trikrat na dan in še sem ga do grla sit. Prišel je "Kristmas" in jaz sem se veselil, da vsaj zdaj dobim "šikendiner" — pa je bil spet krompir. Le sem vi, krompirja lačni ljudje! Zjutraj potetus, opoldne potetus, zvečer potetus! — Louis Bregar, Gromville, Ill.

...

Vaseli časi v Montani.

Na zbiranju dan starega leta smo bili na "drajeraki" veselici. Mraz je tako pritikal, da je "inžen" na kart-kar piskal. Ko smo prišli pred dvorano, je bilo s snegom do kolena zametano. V dvorani je pa bilo veliko čudo, da pozabili smo na zimo hudo. Muzika je bila taka, da po nogah mi je skakala vaska. Samo premo skakali je bilo, zato se nam je najprej mudilo. O polnoči so počili strelji, mi pa še bolj veselji. Ko piščal nehala pet, smo mi začeli pit. Kapljica je bila taka, da po zadnji drsala se je vaska. Samo premo je je bilo, zato se nam je kmalu domov mudilo. — Nekdo iz Krnice, Klein, Mont.

...

Trunk piše, piše...

Včasem sem zablodil v "vaudeville", odkar pa imamo Trunka, mi tega ni več treba. Čas in groš sta prihranjena, zabava pa trikrat več. Zdej ata na vrati akta privatne lastnine in avinjarije. Svinjarijo pokopijem prihodnjik.

G. Trunk ne pozna razločka med privatno lastnino žepne ure in rudnika. V obeh slučajih je lastnina enakopravna. Lastninska pravica mora obsegati vse ali nič, pravi G. Trunk. Kako pojmuje Trunk "pravico" po definicijah v papeških bulah, je moja deveta briga. Račem le toliko, da bi bili sužnjedžeci na jugu z veseljem pozdravili Trunkov argument o vseobsežnosti lastninskega prava, ko je bilo pred 85 leti na dnevnem redu vprašanje, da li je lastnina zamorskih sužnjev opravičena. Jaz ostanem pri svojem, da je privatna lastnina naravnih zakladov in vseh sredstev proizvodnje krivična, ne pa pravica. V tem oziru sva s Trunkom tako narazen kakor sta tečaja naše zemlje.

Trunk tudi pravi, da midva ne dočakava socialistične družbe. To je mogoče. V tem, da pravi, da je nihče nikdar ne dočaka, sva pa zopet narazen. Jaz vidim v bodočnosti dobro urejeno socialistično državo, on pa menda vidi za seboj vesoljni potop.

K. T. B.

...

znanost mora biti po mišljenju ruske vlade prepojena s proletarskim duhom "kakor je bila prej prožeta z meščanskim duhom.

Ko je neki časnikar očital Lunačarskemu, da v Rusiji satira cenzura svobodo besede, je komisar odgovoril takole:

Cenzura v Rusiji res eksistira, toda ne za klasično literaturo in za velike pisce. Klasične literature se še ni nihče dotaknil s krivično roko. Ne le rusko, temveč tudi izvenrusko klasično slovtvo je boljševiski Rusij sveto. Na pobudo novjstake vlade se na priliko pripravila serija zbranih spisov Leva Tolstojka, ki izide v '91 knjižah. Vse kar je Tolstoj napisal, bo natisnjeno v tej zbirki, nič ne bo prečrtano ali krajšano, kakor je bilo pod carističnim režimom. Tudi spisom Dostojevskega ne dela vlada nobene sile. Njegova dela se ne tiskajo le radi tega, ker zaenkrat zadoščajo stare izdaje. Glede živčnih literatov pa je drugačna. Tem je cenzura potrebna. Vlada jih hoče obvarovati škoda, katero si pripravljajo sami. Vse pa ne sme nihče več zasmehovati in se ji rogati. V ruskih šolah se ne predava moralna, zato pa je v praksi nov pedagoški sistem, ki je popolnoma nadomešča. Seksualna pedagogika zavzema lepo mesto v novem učnem načrtu, na žalost pa niso današnji učitelji dorasli svoji nalogi, katero bi morali vršiti in poučevati mladi svet v teh kočljivih vprašanjih.

Umrl v Ljubljani. — Uršula Stergar, tobačna delavka v pok. 73 let. — Blaž Mihečič, delavec, 51 let. — Libera Krapež, nadpredmikačeva hči, 11 let. — Fran Sterle, kleparski pomočnik, 80 let. — Marija Vosel, bivša šivilja hiralka, 55 let. — Martin Janc, posestnik, 46 let. — Ciril Lobe, nadučitelj sin, 1 leto.

J. Sucky:

Podgorčani

(iz mape Kristofovega Papčka.)

Da se ne bomo dolgo lovili, povem takoj, da so Podgorčani prebivalci vasi Podgorje. Tako se pač nazivljata obadva, ker pripadeta drug h drugemu. Ne morete si misliti Podgorčana, ki ne bi bil rojen v Podgorju, in Podgorja ne brez Podgorčanov. Jasno.

Vas Podgorje leži na vzhodu in na rebi skoraj uro dolgega gričevja, ki se razteza od kriške graščine pa not do kamniške frtalce. Vas ima tedaj svoje pošteno slovensko ime.

Prikupna je ta starokopitna vasica. Kako ponižno in skromno skriva svoje lične hišice tja v zeleno poreberje ali med košate kostanje ter sadno drevje. Včasih zapira pogled nase zopet za razsežnimi kozolci in za gosto obraščenimi ograjami zelnikov in vrtov. Zaplankan svet. Če pa se približajš hšam v podnožju za cestne strani, ki vodi za drevjem, za kozolci in ograjami, tedaj se ti odpre zopet ves drugačen pogled. Idilo zreš tik idile. Bele, snatne hišice in dvorišča, polna gospodarskih pridelkov in pripomočkov, mrgoleča raznovrstnega štiri in dvonožnega življenja. Hej, kako ti zavriška srce! In ves čas te spremlja isti čar. Ni podobna hiša hiši, bajta bajti, a vendar so vse enolične, ker so zidane vse z isto sveto ljubeznijo do rodnih tal.

Kdor pozna Kamnik; ve, kaj so Podgorčani. So svoje vrste ljudje, ki imajo svoje šege in navede, svoje noše, svoje križe in tešave. So nekaki Bibličani, kar se tiče njihove odrezavosti in šegavosti. V čemer pa nadkriljujejo druge, je dejstvo, da so najdalje ohranili svojo pristno, domačo, narodno nošo. Kaj so nampram njim današnje "narodno" nacične dame in damice, kaj oni ob svečanih prilikah z rdečimi marelami po ljubljanskem tlaku besneči talmi-Gorenjci! Ni vsehdo za našo narodno nošo. Ta sahteva: 1.) rast, 2.) pristnost, 3.) rdečelnost, 4.) oni težki

pretehtani korak in prirodnost in preprostost.

V vseh teh pogledih pa so ekscezirali vedno pogoraki fantje in dekleta. Mlilim, da niti pri eni hiši ni bilo doma škarte, vsakega je pobrala naborna komisija. In punce! Kje so rasti lepši nagelki, rožmarini in gavitrože, če ne na oknih, za katerimi so žarele oči podgorških krasotic. Kakšne so bile te punce! Ne bunte in ne mršave, ne majhne in ne prevelike; samo izborna plemel! Kaj čuda, saj bi sicer ne bilo tako lepega zaroda, nego je oni v Podgorju.

Podgorške mamke (mamke so se nazivale, čim so odslužile službo gospodinj, prepuštile gospodinjstvo mladi) so po zimi oblačile oni slikoviti ovčji kožuh, z volno na znotraj, dočim je od zunaj na hrbtu bil prešit z različnimi narodnimi ornamentami v zeleni, rmeni in rdeči barvi. Da bi vendar vsak videl, da ima ženska spodaj kozuhovino, je obrnila spodnja dva konca krajnika nazaj ter ju tu pritrdila, da se je videla lepa bela volna. Rekle pa so, da delajo to le radi oiašanja hoje. V Podgorju pa so dolgo let izdelovali domače hodno platno. Držalo je celo večnost, včasih pa tudi preko te v mrzlega grobu.

Podgorški možakarji so nosili istotake kožuhe. Nisem videl Podgorčana z brado ali brkami, vsi so bili gladko obriti. Tako po 7. ali 9. maši ob nedeljah so čakali, da pridejo na vrsto pri kamniških "polbifirjih"; včasih vse dopoldne. Podgorčan — moš ni bil nikdar brez tiste male podnošne fajfice, večno mu je tičala med zobmi, če je gorela ali ne. Klobuk je bil vedno črn s širokimi krajniki. Hodna srajca s ovratnikom, izpod katerega se je svetilkala pisana ruta. Lajbč z različnimi vtkanimi rožami, pikami itd. in seveda s debelimi, na gosto prišitimi srebrnimi gumbl. Silna srebrna verižica s priveski, ki so včasih tehtali kar pol kile, je spajala desno in levo stran. Jopič je bil kratek, dobro sukno. Hlače irhaste, izpod njih, vtrice kolena so silile na prosto bele hodne spodnjice, ki so jih tik pod kolonom zamenjali dolgi tesno se nog oprijemajoči škoro

nji. Še danes ne razumem, kako so se mogli ti velikanski škornji sezuti, ne da bi ostal kos kože na njih.

Pri mladih je bila oprava ista kakor pri starih. Samo klobuki! To je bil toploser za trenutno razpoloženje podgorškega fanta. Navadno je bil klobuk na štiri straneh vtanjen, na vrhu pa špičast. Če je klobuk ravno sedel na glavi, je to značilo, da je njegov nosilec skratka nerazpoložen. Na "auf" je bil klobuk poševo viseč na levi strani; na desni strani poševno viseč pa na "auf biki" in drugo. Če so Podgorčani semtertja napravili izlet v okolico, kar se je čisto zgodilo, v Kamnik, ali v Mengeš, Križ, Komendo, Vodice itd., so si na klobuk nadeli krivce, tisto zakrivljeno perje, ki ga racman nosi na hrbtu. Če so ti krivci ležali nazaj, je to značilo, da je posestnik še trenutno nerazpoložen, če pa na spredaj, je temu izizvanju takoj sledil boj. Koliko krvavih butic so zakrivili krivci! In punce so jokale, pa bile vendar na strani zmagovalca, če je bil ta njen fant ali ne. Običajno je tedaj prišlo do novih večnih zvez, ki so trajale seveda zopet le tako dolgo, dokler jih niso razdrle nove zmage drugih naslednikov.

Zborovanje znanstvenikov

Tekom tedna od starega do novega leta se shajajo ameriški znanstveniki v sedmih mestih: Kansas City, New Haven, New York, Cleveland, Ithaca, Madison in Rochester. 68 raznih znanstvenih društev zboruje ta teden. Ceni so, da se bo ta teden preditalo 2000 znanstvenih razprav pred poslušalstvom 5000 znanstvenikov.

Dne 28. decembra je v Kansas City začelo letno zborovanje najširše ameriške znanstvene organizacije, American Association for the Advancement of Science, katere predsednik je letos bil prof. M. I. Pupin. Program konvencije obsega vse široko polje znanosti, od astron-

omije do živalstva. Približno 5000 znanstvenikov se vdeletuje konvencije, ki je največje znanstveno zborovanje tekom vsega leta.

Deveterica znanstvenih društev zboruje v New Haven, Conn., namreč ameriško društvo naturalistov, ameriško antropološko društvo, ameriško društvo muzejev, ameriško društvo naravoslovcev, ameriško mineralogično društvo in paleontologično društvo.

Cleveland in Madison, Wis., sta središči za konvencije znanstvenikov na zdravniškem polju. V Clevelandu se shaja federacija ameriških društev za eksperimentalno biologijo, ameriško društvo za farmakologijo in eksperimentalno terapijo, društvo biologičnih kemikov in društvo za eksperimentalno biologijo. Društvo ameriških bakteriologov se shaja v Madisonu.

Sociologi, ekonomski in statističarji pa se shajajo v New Yorku, kjer imajo sedaj konvencijo ameriško sociologično društvo, ameriško ekonomsko društvo, ameriško društvo za politično vedo, ameriško statistično združenje in ameriško združenje za delavsko zakonodajo.

V Ithaci, N. Y., se shaja ameriško združenje dušeslovcev, kakor tudi ameriški arheologični ustav in nekatera jezikoslovna združenja.

V Rochesteru, N. Y., se shaja ameriško astronomično društvo, kakor tudi kemiki, ki se zanimajo za organsko sintezo. — F. L. I. S.

UGODNEJŠE RAZMERE ZA AMERIŠKI IZVOZ V JUGOSLAVIJO.

Uradno glasilo trgovinskega departmanta "Commerce Reports" piše:

Boljšje kreditne razmere v Jugoslaviji imajo ugoden vpliv na razvoj uvoza iz Združenih držav. Sedaj se namreč brez težave dobivajo krediti na dolgi rok (na dva do tri mesece), ki so potrebni za financiranje uvozne trgovine. Večji izvoz ameriških avtomobilov in drugega av-

tomotivnega materiala, ki se je pojavil v zadnjem času, označuje to spremembo situacije. Ustvaritev koalicije med voditelji dveh političnih strank, ki so si dosedaj ostro med seboj nasprotovali, ilustrija politiko notranje sprave, ki se sedaj zasleduje. In se smatra kot močno zagotovilo za stabilnost. — F. L. I. S.

DOPOTOVALI IZ DOMOVINE SO:

Marija Kurivalova iz Lidenovic, Elizabeta Otepka iz Hluboke, Jan Miča iz Subutište, Antonija Novak iz Sanbora, Marija Bakošova z otroci Helena, Štefan, Marija in Magda iz Krasne Gore, Karel Novosel iz Lipe Požeške, Frank Horky iz Piska, Milada Sečkova iz Vracova, Matilda Brungraberova z otroci Arthur, Kurtem, George in Edita iz Barmena, Zuzana Petrik iz Hajnovca, Josef Maliček iz Pešte in Ivan Vinko iz Jalšovca.

V stari kraj so odpotovali: Vjekoslav Koten v Hlinako, Vjekoslav Formanek in soproga Marija z otroci Ano in Zdenko v

Pišken, Pavlo Magdič v Dugo Selo, Olaf Larsen v Plakavandu, Theodor Birkeland v Birkelandu, Ivan Matkun s soprogo Ano v Varadžinske Toplice, Otmar Smutzer s soprogo Marijo v Zagreb, Thomas P. Portway v Irsko, Rudolf Masni v Hruševu, John Veršič v Pristavo, Jan Slivka s soprogo Gizelo v Predajno, Alojzija Zita v Zaričan, Ljuba Ječmenica v Daruvar, Josef Štuk v Serežu, Josef Polak, soproga Marija in otroci Libuša, Božena in Josef v Valenici, Joseph Partingie v Svihov, Leo Hlavač s soprogo Ano in sinom Frankom v Ivanovoselo, Petar Radanović in soproga Marija v Ragojce, Frank Sedlar v Račinu, Martin Hac v Zagreb, Zuzana Sadlonova v Mijavu, Štefan Mačak in soproga Sofija v Malo Jesenovačo. Vsi so bili odpravljeni v našem parniškem oddelku pri KASPAR AMERICAN STATE BANK, 1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill. Ako želite obiskati stari kraj v letu 1926 v vašo korist je, ako se obrnete za pojasnila v slovenskem jeziku na našo banko. (Adv.)

Krasen spomin je

Zgodovinska spominška S. N. P. J. knjiga

"AMERIŠKI SLOVENC"

Knjiga je ilustrovana z nad 200 slikami, obsega 632 strani, je krasno trdo vezana v plavih platnicah in ima zlate črke besedilo na hrbtu, ter krasen slat snak S. N. P. J. na sprednji platnici. Sobotje in sestre S. N. P. J., ter drugi rojaki, knjiga je prvovrstno delo in na finem Star English papirju tiskana. Naročite takoj!

Cena je \$5.00

s poštino vred.

Naročnino pošljite na upravništvo Prosveta, 2657 So. Lawndale ave., Chicago, Ill.

Naročite lahko tudi ZAPISNIK 8. REDNE KONVENCIJE SNPJ, mehko vezan, cena 50c

Dvanajst let v samostanu

Spisal Joseph McCabe, bivši frančiškan in profesor v semenišču. Prevod A. K.

(Dalje.)

V to svrhu je bilo dovoljene samo četrt ure, ampak ker je bilo stranišče neizmerno enostavno, je večina fratrov, ki so že prekoračili stopnjo "primitivne nedolžnosti", še dremala v stranišču po pet do deset minut. Postave so nam ukazovale, da smo morali skozi noč obdržati na sebi vso spodnjo obleko, tako da zjutraj ni bilo drugega dela kakor vrediti nase grobo rjavo haljo in jo prepasati z zavojljano vrvo. Nato pa smo z brisačo v rokah hiteli k skupni umivalnici, kajti naše priproste, dvanajstletveljske, kvadratne celice niso bile opremljene s umivalniki in toaletnimi mizicami. V umivalnici je bilo veliko pocinjeno korito s par kovinastimi vzdolbinami s vrsto pipic na vrhu. Pozneje sem dognal, da kakor se mi je zdela vsa ta oprema umivalnice primitivna, je bila vendar razkošna za samostan.

Na koncu prve četrt ure je zvonilo drugo svarilo, ki je ukazovalo, da mora vsak klečati v svoji klopi v koru. Predstojnikovo oko je potovalo nad sobano in prehalo, da so li vsi navzoči. Nenrečen zaspanec je bil takoj poklican in je moral pri obedu pretrpeti javno žaljenje za pregrešek. Ob petih so pričele verske eksercije in so se nadaljevale s polurnim presledkom do osmih.

Starodavni samostanski običaj vstajanja o polnoči v svrhu nabožnega petja je malo priljubljen med modernimi menihi, ki so celo z verskega vidika pecej modri. Ta običaj sem imel priliko opazovati skozi par let v kontinentalni Evropi in sem za to pobožnost videl zelo malo navdušenja. Čeprav ga rimsko katoliški pisatelji čestokrat opisujejo (navadno taki, ki nič ne vejo.) Navadno se par menihov sicer loti tega opravila z gorečnostjo, ampak ogromna večina, kateri je pobožno zbranje miali v eni uri molitve neka nemogočega, med to molitvijo brezupno dremlje in spi. V poletnih časih zaspe v svojih klečalnikih, pozimi pa si s tem kvarijo nočni počitek. Mnogo postav je prekršenih prav radi one enourne ali uro in pol dolge molitve v ledenomrzli kapeli opolnoči. Opazovanje tega meniškega opravila ne rodi nobenega romantičnega občudovanja.

Polnočna pobožnost petja v zboru je zbirka latinskih psalmov, himn in vrst iz svetega pisma, ki ga je obvezan vsak dan čitati vsak menih. Menihi pojejo psalme v kapeli z enoličnim, momlajočim glasom ob različnih urah. Jutranjice in zahvalne molitve tvorijo glavni del, ki so tudi začeta ceremonija zjutraj. Jutranjice trajajo eno uro, katerim sledi pol ure tihega odmora, žalostno brezno v tej zgodnji uri zaspanosti. Med odmorom se menihi obrnejo proč

drug od drugega in pokleknejo v klečalnikih, obraze si zakrijejo med rokami, ko stegnjene roke počivajo na sedežih. Dovtipen londonki duhovnik, ki si je prizadeval priti skozi samostanski novicijat, mi je pripovedoval, da je bil odpuščen, ker je med to "pobožnostjo" tako naglas smrčal, da je motil dremanje drugih menihov. Sledila je maša in zajterk med grobnostilino. Hrana je bila priprosta, sestojela se iz kave (v škodelici in brez sladkorja — razen ob praznikih) ter kruha in masla. Med jedjo je bilo na glas prečitanih par strani iz "Posnemanja Kristusa". Po zajterku je bil opravljen drugi del pobožnosti. Zopet je bilo petje, po katerem smo bili odpuščeni, da si gremo urediti sobe, kajti vsak frater, celo najvišji predstojnik je svoja lastna sobarica.

Dovoljeno nam je bilo četrt ure prebiti v vrtu, ampak v strogi molččnosti, za čemur so pričele naše napol-religiozne študije v razredu. Posvetne študije so med časom novicijata prepovedane. (Prečitane grške slovniice mi je nekega dne nakopalo tako strogo pokaranje kakor bi prečital francoski roman). Čas je porabljen za verske eksercije, katerih smo čestokrat imeli kar po osem ur na dan. Studirali smo tudi pravila in postave samostana, obrede in samostansko literaturo. Ob pol dvanajstih smo ponovno peli molitvice, a ob dvanajstih je pričelo drugo polurno tiho premišljevanje (bedast običaj — sveta Terezija je sodila, da človek ne more premišljevat pri postenju) in ob pol ene je dobrodošlo zapel h kosilu vabeči zvon. Bolj mrmrajoči kakor moleči "De profundis" za umrle dobrodelnike smo stopali v tihi procesiji v refektorij, kjer smo se postavili zroč iz obraza v obraz v dolgi vrsti vzdolž po sobi in odpeli dolgo in mešano naglašano predjedno molitev.

Jesti smo morali v strogi tišini. Dva fratra sta naglas čitela kake dele iz svetega pisma ali pa iz puščavniškega življenja v latinščini ali včasih v angleščini, predstojnik pa je dal potrebne znake na mali zvon, ki je visel pred njim. Namiznih prtov nismo imeli, ker je menihom prepovedano rabiti platno, ali naše lesene mize so bile gladke kakor mramor in natančno snatne. Fratri so sedeli na eni strani mize s klopem proti stenam, tako da so ozke pa dolge mize bile okoli in okoli sten. Obed sam je bil zadosten. Sestavljal se je iz juhe, dveh vrst mesa in dveh prikuh, sadja ter s pajntom piva na vsakega fratra. Pajnt je bil predpisana merica, a mlajši smo dobili manjšo merico, kar je bila nekaka koncesija pri upoštevanju angleške treznosti. Svoja dva vrčka pa smo morali popiti z drugimi fratri vred vsaki dan, pri kosilu in večerji, a močnejše pijače nismo nikoli dobili. Po belgijskih in nemških kloštrih se fratri neprestano pripravajo radi večjih vrčkov in intrigirajo zato, da dobe večjo merico pijače. Tam morajo tudi najmlajši novici spiti vsak dan najmanj tri pajnte piva.

(Dalje prihodnjic.)

LETO 1926

JE NASTOPILO. Vsak si želi, da bi bilo isto blagodejno za njega. V tem času vsak vlagatelj vprašuje samega sebe, koliko obresti dobiva od vloženega ali investiranega denarja.

Ne pozabite, da International Building & Loan Association (Slovenska Posojilnica) na 6235 St. Clair Avenue, vogal 63. ceste, plačuje vlagateljem po

5% OBRESTI

Kot običajno bomo tudi letos plačali vsakemu vlagatelju, ki naloži pri nas denar do 15. januarja, obresti od 1. januarja dalje.

Cim več vlog, tem več denarja za prva posojila na posetstva našim rojakom!

Sprejemamo denar na vloge po 5% iz drugih naselbin. Vzdignete ga lahko vsak čas potom pisma in vločne knjižice.

Za srečno in uspešno Novo Leto 1926 vsem Slovencem in Jugoslovanom

The International Building & Loan Ass'n

6235 St. Clair Avenue

Cleveland, Ohio

V lastnem posloplju.

Pod strogim državnim nadzorstvom.

INETJE: \$1,300,000.